

PROJECTE I MEMORIA

TALLER TEMÀTIC-ETSAB UPC

1- OBJECTIUS DEL CURS

L'especificitat d'aquest Taller i fonament pedagògic del mateix, es basa en un exhaustiu anàlisi del **Lloc** en el que es desenvoluparà el nou Projecte proposat (exercici de curs), tenint en compte un acurat i extens estudi dels "materials" físics i conceptuals (**Context, Construcció i Cultura**), amb els que l'estudiant construirà i definirà el seu nou Projecte.

"Lugar como origen de la arquitectura, como soporte en el que la arquitectura reposa. La arquitectura se engendra en él y, como consecuencia, los atributos del lugar, lo más profundo de su ser, se convierten en algo íntimamente ligados a ella. Tanto que es imposible pensar en ella sin él. El lugar es, pues, donde la arquitectura adquiere su ser."

Moneo, Rafael. «El murmullo del lugar»

1-Amb l'ampli sistema de significats que aglutina el terme **Context** (*Topos*), es farà una recerca activa que fonamenti la base de l'exercici de curs de del lloc físic amb els seus components topogràfics i mediambientals, el teixit i les traces des de la seva configuració històrica i tipològica, i les preexistències des de les seves característiques dialògiques i constructives.

2-Simultàniament i des d'una continuïtat intrínseca al procés de projectació, l'estudiant haurà d'escollit i definir la nova **Construcció** (*Tectónica*) del nou projecte, es a dir la tècnica i lògica constructiva amb coherència amb el material mes adient, tot tenint en compte aspectes com: la flexibilitat d'us, adaptabilitat i possibilitat de transformacions futures o integració amb l'entorn, etc.

3-Serà de rellevància en el nou projecte (exercici) les diferents característiques i aportacions vinculades a la **Cultura** (*Tipos*), incident des de diferents òptiques; una cultura pròpia del lloc, en relació al que Christian Norberg-Schultz denominava *genius locci*, i la cultura com a envoltant social específica que anirà a caracteritzar els projectes.

"El talento de imaginar situaciones humanas es más importante para un arquitecto que el don de fantasear espacios"

Aulis Blomstedt 1960

2- CONTINGUT

El curs proporcionarà a l'estudiant les eines necessàries per a la resolució de projectes complexes d'edificis d'us públic amb la incorporació d'un apart o la seva totalitat d'edificis o traces històriques d'un cert valor patrimonial. Des d'una presa de consciència amb la disciplina arquitectònica i el descobriment de les responsabilitats que ha d'assumir l'arquitecte. Els llocs escollits oferiran edificis susceptibles de ser ampliat, ocupats o annexionats, amb la incorporació de nous programes. Els entorns presentaran topografies desafiantes i teixits urbans enriquidors per als nous projectes que buscaran assolir els nous reptes d'una arquitectura del segle XXI.

Cada un dels tres vectors directores que caracteritzen el Taller Temàtic: Context, Cultura i Construcció, contindran a la vegada una col·lecció de matèries que seran conegudes i desenvolupades pels estudiants en el procés de formalització del seu Projecte Arquitectònic:

Context: identificació del Lloc a través del seu passat, present e hipòtesi de desenvolupament futur. Revisió documental i presa de dades in-situ;

-topografia, condicions mediambientals, situació, orientació, escala urbana, planejament, espai públic, arquitectura preexistent, materialitat dominant, sostenibilitat, connexió urbana, compatibilitat espacial i/o material, diàleg, contrast, harmonia, complexitat, ampliació, reforma, anàlisi semiòtica...

Cultura: estudi del programa de usos i necessitats en relació amb el tipus d'espais adequats i habitabilitat dels usuaris destinataris de l'equipament. Justificació de la coherència estètica en funció del lloc, cultura específica, tipologia i poètica pròpia de cada autor (estudiant);

-Genius locci, tipologies, historia de l'arquitectura, arquetips, significats arquitectònics, espais servidors, espais servits, comportaments socials, usuaris, l'autor com a responsable, ètica i arquitectura, psicologia ambiental, identitat cultural.

Construcció: elecció raonada de la Tecnologia escollida per la construcció del nou projecte. Materials escollits, tècnica estructural i compatibilitat amb les instal·lacions. Atenció als sistemes passiu energètics i als principis bàsics de l'arquitectura sostenible;

-Material, tècnica constructiva, compatibilitat, flexibilitat, durabilitat, eco eficiència, rehabilitació, sistemes constructius, prefabricació, l'estructura com a recurs compostiu, fenomenologia i espai construït.

3- METODOLOGIA DOCENT

En el moment de confeccionar la metodologia docent del curs s'han tingut en compta els quatre condicionants principals que fan possible un bon aprenentatge:

-Disposar d'una base de coneixement ben estructurada.

-Establir un context motivacional adequat.

-Mantenir un bon ritme d'activitat per part de l'estudiant.

-Promoure una interacció entre els estudiants.

Durant el curs, es posaran en pràctica varies metodologies docents que s'aniran complementant en els diferents moments del curs i de les necessitats del propi treball, per donar resposta als objectius inicials:

1-**Aprenentatge cooperatiu;** a través de petits grups de treball, on els estudiants es corresponsabilitzen per a obtenir uns objectius prefixats. Al finalitzar la recerca, seran exposats en públic i finalment compartits amb la resta de companys.

2-**Clase expositiva participativa;** a partir del mètode expositiu públic, a l'aula s'establiran espais per la participació e intervenció de l'estudiant mitjançant exposicions raonades de curta duració que seran interpretades i corregides per el professor i debatudes pels companys.

3-**Seminari;** de forma periòdica s'impartiran de forma oral una sèrie de petites conferències o lliçons magistrals que conformaran un seminari teòric. Aquest seminari estarà directament relacionat amb els aspectes troncats que tractarà el Taller Temàtic.

4-**Lliço magistral / mètode expositiu;** en moments puntuals s'impartiran una sèrie de lliçons magistrals que seran estructurals del Taller Temàtic i que ordenaran els diferents continguts a desenvolupar en el curs.

5-**Treball tutelat;** conforma la practica docent mes utilitzada en el curs i es al voltant de la que pivoten les anteriors aportacions. En aquest, l'estudiant desenvolupa i resol un projecte arquitectònic (exercici de curs). L'estudiant desenvoluparà de forma autònoma i no presencial un treball pràctic (recerca, anàlisi, elaboració de documentació,...), que serà supervisat i tutelat periòdicament a l'aula.

En aquest curs també s'incorpora un **Seminari de Teoria**, que en aquest cas prové de la col·laboració amb altres departaments de la mateixa ETSAB, específicament amb el departament de **Teoria e Historia de l'Arquitectura**. De forma puntual també participaran professors convidats d'altres universitats, nacionals i/o estrangeres, que contribuiran a complementar d'una forma enriquidora els objectius del Taller Temàtic.

4- SISTEMA D'AVALUACIÓ

L'avaluació té com a finalitat constatar el progrés positiu de l'estudiant en l'adquisició dels coneixements previstos com a objectiu del curs. L'avaluació per aquesta assignatura és continua i formativa, enfocada a poder reorientar l'ensenyament i l'aprenentatge de l'alumne. Aquest tipus d'avaluació ha de proporcionar una motivació extra al estudiant ja que reforça i/o corregeix d'esforç realitzat per aconseguir demostrar la capacitat exigida a cada tram del curs.

S'avaluarà també i especialment l'assistència a classe i la participació, així com un correcte desenvolupament progressiu de la documentació i anàlisi demanat al Taller Temàtic, que demostrin un adequat desenvolupament en el temps del projecte arquitectònic (exercici de curs).

Tipus d'avaluació:

- Proves exàmens curts 0-100%
- Presentacions orals 0-100%
- Treballs individuals parcials 0-100%
- Treballs en grup 0-100%
- Treball individual final 0-100%

5- BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

AALTO, Alvar (escritos / Göran Schildt editor)
Alvar Aalto in his own words
Otava Publishing Company, Ltd., Helsinki, 1997.

BANHAM, Reyner
Teoría y diseño arquitectónico en la era de la máquina
Nueva Visión, Buenos Aires, (primera edición The Architectural Press, Londres, 1960).

BAKHTIN, M. M.
Esthétique de la création verbale
Gallimard, Paris, 1984, 400 p.

BILBENY, Norbert
La Revolución en la ética: hábitos y creencias en la sociedad digital
Anagrama, Barcelona, 1997, 201 p.

BODÉÛS, Richard
Le philosophe et la cite: recherches sur les rapport entre morale et politique dans la pensée d'Aristote
Les Belles Lettres, Paris, 1982, 264 p.

CAPITEL, Antón
Metamorfosis de monumentos y teorías de la restauración
Alianza, Madrid, 1988, 172 p.

DOMINGUEZ, Luis Angel
Alvar Aalto. Una arquitectura dialógica
Ediciones UPC, Barcelona, 2003

FERNÁNDEZ Alba, Antonio
Esplendor y Fragmento: escritos sobre la ciudad y arquitectura europea (1945-1995)
Biblioteca Nueva, Madrid, 1997, 158 p.

FERRER, Jaime
Jørn Utzon: Obras y proyectos
Editorial GG SL, Barcelona, 2006

FRAMPTON, Kenneth
Studies in tectonic culture: the poetics of construction in nineteenth and twentieth century architecture
MIT press, Cambridge, Massachusetts and London, 1995, xiii-430 p.

MARTIENSSEN, R.D.
La idea del espacio en la arquitectura griega
Ediciones Nueva Visión, Buenos Aires, 1984.

NORBERG-SCHULZ, Christian
Genius Loci. Toward a phenomenology of architecture
Rizzoli International Publication, New York, 1984.

ORTEGA Y GASSET, J.
La deshumanización del Arte y otros ensayos de estética
Editorial Espasa Calpe S.A., Madrid, 1997⁵.

PELLEGRINO Pierre
Le Sens de l'Espace
Anthropos, Paris, 2000-2001, (5 volúmenes)

PELLEGRINO Pierre (sous la direction de)
Figures architecturales, Formes Urbaines
Actes du Congrès de Genève de l'Association Internationale de Sémiotique de l'Espace
Anthropos, Genève, 1994, 779 p.

PORPHYRIOS, Demetri
Sources of Modern Eclecticism
Academi Editions, London, 1982.

PIÑÓN Helio
El Proyecto como (re)construcción.
1ª ed. Barcelona – Edicions UPC, 2005

SÓLA- MORALES, IGNASI DE, ET AL.
Diferencias. Topografía de la arquitectura contemporánea
Gustavo Gili, Barcelona, 1995, 185 p.

VENTURI Robert
Complexity and contradiction in Architecture
Museum of Modern Art, New York, 1977, 132 p.

ZUMTHOR Peter
Thinking Architecture
Birkäuser, Basel, Boston, Berlin, 1999, 64 p.

6- COMPETÈNCIES A DESENVOLUPAR

- Coneixement de les eines d'anàlisi per contextos complexos existents.
- Capacitat per exercir la crítica arquitectònica.
- Coneixement adequat dels mètodes d'estudi de les necessitats socials, la qualitat de vida, l'habitabilitat i els programes bàsics.
- Capacitat per la concepció, la pràctica i el desenvolupament de projectes bàsics i d'execució, croquis i avantprojectes.
- Capacitat per aplicar normes i ordenances urbanístiques.
- Capacitat per dissenyar i executar projectes traçats urbans i projectes.
- Coneixement adequat de les tradicions arquitectòniques, urbanístiques i paisatgístiques de la cultura occidental, així com els seus fonaments tècnics, climàtics, econòmics, socials i ideològics.

- Coneixement adequat de la relació entre els patrons culturals i les responsabilitats socials de l'arquitecte.
- Capacitat per intervenir i conservar, restaurar i rehabilitar el patrimoni construït.
- Comprendre les relacions entre les persones i els edificis i entre aquests i el seu entorn, així com la necessitat de relacionar els edificis i els espais situats entre ells en funció de les necessitats i de l'escala humana.
- Aprenentatge autònom: Detectar carències en el propi coneixement i superar-les per mitjà de la reflexió crítica i l'elecció de la millor actuació per ampliar aquest coneixement.
- Comunicació oral i escrita: Comunicar-se de forma oral i escrita amb altres persones sobre els resultats de l'aprenentatge, de l'elaboració del pensament i de la presa de decisions; participar en debats sobre temes de la pròpia especialitat.
- Treball en equip: Ser capaç de treballar com a membre d'un equip, ja sigui com un membre més o realitzant tasques de direcció amb la finalitat de contribuir a desenvolupar projectes amb pragmatisme i sentit de la responsabilitat, assumint compromisos que tinguin en compte els recursos disponibles.
- Ús solvent dels recursos de la informació: Gestionar l'adquisició, l'estructuració, l'anàlisi i la visualització de dades i informació de l'àmbit d'especialitat, i valorar de forma crítica els resultat d'aquesta gestió.
- Transmetre per part de l'estudiant la informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

7- RESULTATS D'APRENTATGE ESPERATS

- Conèixer les eines que fan possible una lectura profunda del "lloc", adients per conformar la base conceptual de un nou projecte arquitectònic.
- Haver adquirit les capacitats per analitzar, dissenyar i desenvolupar projectes d'arquitectura en contextos complexos on la presència d'edificis preexistents i entorns amb un cert valor patrimonial intervenen activament en el resultat final de l'obra.
- Dominar les habilitats necessàries que faran possible formalitzar i transmetre els continguts dels projectes d'arquitectura.

8- INFORMACIÓ ADICIONAL

Seminari Teòric. Abstract

Enguany, el seminari teòric «Arquitectura, memòria i invenció. Barcelona i l'Arxiu ETSAB» planteja un recorregut paral·lel al desenvolupament del taller temàtic des de l'anàlisi conceptual d'arquitectures tant construïdes com només dibuixades. A mig camí entre el món tangible i el de les idees, els estudis de casos pretenen aproximar a l'estudiant al complexa món de la materialitat de la arquitectura, les seves tècniques, així com els diferents registres a on ella mateixa emergeix en la constant paradoxa de la seva absència. Si com Aby Warburg ens va advertir que cada època posseeix el passat que es mereix, el present 150è aniversari de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona s'ofereix com a una oportunitat per a poder llegir el llegat del seu arxiu des de noves mirades i mètodes.